

Fotodokumentacija Leksikografskoga zavoda Miroslav Krleža

d^r Bratožubka

Proslov

Uslijed radikalnih političkih i društvenih promjena do kojih je došlo po završetku Drugoga svjetskog rata, moj je otac, uglavnom zbog svojih „grieha” u vezi s *Korienskim pisanjem*, ostao sa svojom malom obitelji bez posla i bez stana. Imao sam tada tri godine i moje uspomene na te trenutke više izviru iz kasnijih prepričavanja nego iz vlastite memorije. U jednoj od tih posrednih uspomena ja nosim krletku sa svojim kanarincem sve do trošne seoske kućice u onome što se danas elegantno zove podsljemenska zona, gdje je moj otac našao nužni smještaj.

Kao maleno dijete bio sam nesvjestan mučnosti života u takvim uvjetima, ali sam vrlo dobro osjetio ozarenu atmosferu trenutka kada se moj otac jednog dana vratio kući iz potrage za kakvim-takvim poslom i rekao da je napokon našao namještenje, da će raditi na jednom rječniku i da će mu za to biti potreban šrajbtiš. Što je za mene trogodišnjaka predstavljao pojam „rječnik”, više se ne sjećam, vjerojatno ništa. No zato sam bio očaran velebnom riječju *šrajbtiš*, pitajući se kakva se to čarobna stvar krije iza nje. Kada je ta čarobna stvar napokon došla u kuću, bio je to rashodovani uredski ormar s policama, pretincima i preklopnim stolićem za pisanje, zapravo sekreter. Po njemu su se počele nizati knjižurine i rukom ispisane kartice koje su tijekom godina prerasle u *Rječnik stranih riječi*, odnosno, da budem kraći, u Klaića.

S vremenom su se sredile i ostale životne i stambene prilike, pa je stari sekreter ustupio mjesto velikome, masivnom pisaćem stolu, koji doduše nije neki stilski ili antikni meblštik, ali mi i dandanas ostaje najmiliji i najkorisniji dio inače krajnje oskudne materijalne ostavštine moga oca.

Kako je *Rječnik stranih riječi* postupno rastao, tako je rasla i njegova popularnost. Doživljavajući to „iznutra” i zato na neki način sasvim prirodno, te sam popularnosti postao svjestan tek kada sam, u dobi od dvanaest ili trinaest godina, u jednoj humorističnoj radijskoj emisiji čuo skeč u kojemu se jedan lik žali šefu da mu je kolega zavitlao u glavu – improviziram jer se točnih riječi više ne sjećam – „deflaciju, deflagraciju, defleksiju, defloraciju, defolijaciju...”. – Čekaj, čekaj – prekine ga šef – što ti je to zavitlao u glavu? A ovaj nastavi: – marengo, mareografiju, mareogram, maretu, margaretu... – Ma daj – šefa izda strpljenje – kako te je mogao gađati svim tim stvarima? – Pa nije baš svim tim stvarima – glasio je odgovor – nego Klaićevim *Rječnikom stranih riječi*.

U međuvremenu su na Klaićevu šrajbtišu sve više mjesta zauzimali tekstovi starogrčkih dramatičara, koje je počeo prevoditi na nagovor Branka Gavelle. Iako nije bio diplomirani grecist i latinist, nego slavist, znanja koja je uspio steći u Klasičnoj gimnaziji svoje mladosti ulagao je u prijevode lupkajući desnom

nogom ritam stihova i brojeći prstima lijeve ruke jambe i troheje. Ta mi se svojevrsna koreografija neizbrisivo urezala u pamćenje. Upravo kao i njegov sretni uzdah kada mu je stiglo mišljenje uglednoga beogradskog klasičnog filologa Miloša Đurića, kojemu je bio poslao na ogled jedan od svojih prvih prijevođa. To jezgrovito mišljenje glasilo je ovako: „Dragi kolega, prevod Vam doduše nije leksički, ali je zato pesnički.”

Iako to ne mogu sa sigurnošću tvrditi, progoni me osjećaj da je pretačući grčke stihove u hrvatski jezik unaprijed osluškiavao kako će njegov prepjev zvučati kad ga na sceni budu izgovarali Tonko Lonza, Vanja Drach, Sven Lasta, Vjera Žagar Nardelli ili Marija Kohn. Naime, kao čovjeku od teatra bilo mu je prvenstveno stalo do toga da dramski tekst „prelazi rampu”, to jest da se razumljivošću, uvjerljivošću i dojmljivošću uvlači pod kožu publike.

Kad kažem „čovjek od teatra”, moram one koji Bratoljuba Klaića povezuju samo s njegovim leksikografskim radom podsjetiti na to da je on jezično odgojio brojne naraštaje hrvatskoga glumišta radeći kao profesor na tadašnjoj Kazališnoj akademiji i kao lektor u zagrebačkim kazalištima, osobito u današnjem Gavelli, pa i na Dubrovačkim ljetnim igrama. U mladosti sam povremeno pohađao njegova predavanja kako bih se upoznao s temeljima hrvatske akcentologije i dijalektologije. Sjećam se kako je predavanja negdje do posljednje trećine blok-sata držao na uzornoj štokavštini, kakvu je primijenio u svome tek nedavno objavljenom *Naglasnom sustavu standardnoga hrvatskog jezika*, da bi ih – nakon kratke prijelazne faze u koju se znala umiješati poneka akcenatska značajka njegova rodnog Bizovca – završavao na purgerskoj kajkavštini zabavljajući studente manje učnim temama. Tada sam shvatio da, kao što nije bio *homo unius libri*, nije bio ni *homo unius idiomatis*, nego je, uz duboko poznavanje onoga što je „pravilno”, u praksi pokazivao znatnu jezičnu otvorenost i tolerantnost.

Iako je pisao i značajne znanstvene studije, kao leksikograf i lektor bio je dakle izraziti praktičar sposoban uočavati i fleksibilno interpretirati jezična gibanja. Zato je kabinetske znanstvenike, koji – kao što je govorio – „pročitaju sto knjiga da bi napisali sto i prvu”, znao šaljivo zvati „svi ti ibidemi i opus citatum”. Siguran sam međutim da je negdje tamo u vječnim lovištima danas itekako zadovoljan što je kroz ovdje objavljene radove njegovo djelo postalo predmetom znanstvenog proučavanja s popratnom aparaturom u kakvu spadaju i oznake *ibidem* i *opus citatum*.

Na tome iz dubine srca zahvaljujem Institutu za hrvatski jezik i jezikoslovlje, njegovu Odjelu za hrvatski standardni jezik te napose svim autoricama i autorima radova posvećenih mome ocu Bratoljubu.

Željko Klaić

Zimski semestar skol. god. 1929/1930
Ljetni

U koju se godinu odnosno semestar upisuje?
(rimskim brojem neka označe bogoslovi i pravnici
godinu, a svi ostali semestar) I.

Fakultet: mu. i roslomni
Je li slušač redoviti ili izvanredni: redoviti

Dan upisa 9. listopada 1929.

Pristojbu za knjižnicu Din. 20 —,
Platio „ „ zdravstveni fond Din. 50 —,
„ „ akademičke menze ukupno Din. 5 —.

NACIJONAL.

Ime i prezime slušača: Bratjeb Adolf Klaić

Kada se rodio, kojega dana, mjeseca i godine?	<u>17. rujna 1899</u>		
Gdje se rodio, u kojem mjestu, srezu, okrugu, zemlji?	<u>Brijuni, Kalpar, Objek, Slavonija</u>		
Gdje je zavičajan, u kojoj općini, srezu, okrugu, zemlji?	<u>" " " "</u>		
Koje je vjeroispovijesti?	<u>prinkatolik</u>		
Koji mu je materinski jezik?	<u>hrvatski</u>		
Ime	oca (eventualno i pokojnoga) odnosno majke, ako otac ne živi	<u>Adolf</u>	
Zvanje i zanimanje		<u>mlad. činovnik</u>	
Prebivalište		<u>Metnica - Zagreb</u>	
Ako otac ne živi, ime, stališ i prebivalište skrbnika?			
Stan slušača (ulica i broj kuće):	<u>Jelačićev trg 25</u>		
Na kojem je učilištu bio prošli semestar:	<u>sv. Ivanova u Metnici</u>		
Dokazala, iz kojih izvodi pravo na upis (svjedodžba zrelosti, dimisori, indeks, itd.; od koje su školske oblasti izdane te svjedodžbe, kojega dana, mjeseca, godine, i pod kojim brojem):	<u>matematika, hrvatski jezik, klasične gr.</u>		
Ima li stipendiju ili potporu, iz koje zaklade, od koga, u kojem iznosu, te dan, mjesec, godina i broj dotične odluke, kojom je podijeljena.	<u>neima</u>		
Kolegiji za koje se prijavio	Broj nedjeljnih ura tih kolegija	Ime docenta	Potpis polaska kolegija (i ime bilješke)
<u>Logika</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. A. Bapla</u>	
<u>Opće nauke o uzgoju i moralu na prirodnoj oszi</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. M. Kosić</u>	
<u>Historija Hrvata od 1790-1876</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. Ristić</u>	
<u>Članje i prezentiranje odbrambenih povelja i puzi</u>	<u>3</u>	<u>Dr. Kanić</u>	
<u>Članje i prezentiranje Lovčića b. jezika</u>	<u>1</u>	<u>Dr. Kanić</u>	
<u>Hrvatska: opća književnost - 18. vijek</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. Fauerst</u>	
<u>Slavenska poredbena gramatika glasoni</u>	<u>4</u> ✓	<u>Dr. Ristić</u>	
<u>Romantika u slov. književnosti s osobiti obzirom na hrv. i top. književnost</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. Ristić</u>	
<u>Gradska riječi u hrv. i slov. jeziku</u>	<u>4</u> ✓	<u>Dr. Gvozden</u>	
<u>Definiranje i elegička pjesništva</u>	<u>4</u> ✓	<u>Dr. Kanić</u>	
<u>Jezičnauka književnost u 15. i 16.</u>	<u>2</u> ✓	<u>Dr. Fauerst</u>	g. dekan

Broj 9. 27. listopada

12/11/30

Dopušta se upis:

Vlastoručni potpis slušača:

Adolf Klaić

UNIVERZITET KRALJEVINE JUGOSLAVIJE U ZAGREBU
DIPLOMA FILOZOFSKOGA FAKULTETA

G O S P O D I N

KLAIĆ ADOLF

rođen 27 jula 1909 godine u Bizovcu u Kraljevini Jugoslaviji položio je diplomski ispit iz XV (petnaeste) grupe nauka i dobio je ove ocjene:

iz **Historije južnoslavenske književnosti** kao prvog stručnog predmeta (razdio A) na pismenom ispitu: **zadovoljava**, na usmenom ispitu: **zadovoljava**,

iz **Hrvatskog jezika sa staroslovenskim** kao drugog stručnog predmeta (razdio B) na pismenom ispitu: **zadovoljava**, na usmenom ispitu: **zadovoljava s odlikom**,

iz **Narodne historije, Českog jezika i Njemačkog jezika** kao pomoćnog predmeta (razdio C) na usmenom ispitu: **zadovoljava**

i time ispunio sve propise Zakona o Univerzitetima i Uredbe Filozofskog fakulteta. — Univerzitet Kraljevine Jugoslavije u Zagrebu izdaje mu ovu diplomu i priznaje mu fakultetsku spremu i sva prava koja mu na osnovu toga po zakonima zemaljskim pripadaju.

Dano u ZAGREBU 8 oktobra 1932 godine.

D. Br. 265